

İNANAN
İNŞANIN AHLAKI
ASİYE TÜRKAN

Ahlak Teori Soruları

- 1- İnsan nedir?
- 2- İyi ve kötü fiiller nelerdir?
- 3-Bir fiili iyi ve kötü yapan özellikler nelerdir?
- 4-Hangi sebeplerden dolayı iyi davranışlar tercih edilir, kötü davranışlardan da kaçınılır?
- 5- İyiyi gerçekleştirmek için insan ne yapmalıdır?

- Müslüman düşünürler ahlak nedir sorusundan önce ;
- İnsan nedir?
- Nereden gelip nereye gider?
- İnsan için neler değerlidir? (Ahlaki değerler)
- Neler yapılması gerek? (Mükellellefiyet nazariyesi)
- Amaç, gaye nedir?

«İnsan neyin iyi olduğuna karar verince,
fiillerini hangi gayeye yöneltecekleri de belli olur.»

- Ahlaki oluşunun oluşması irade hürriyeti ve doğru ile iyiyi bireyin hayatında birleştirmesiyle olur.

Bunun sonucunda ;

- Bireyin Kemali (Sağlıklı bir şahıs)
- Ailenin Kemali (Mutlu bir yuva)
- Toplumun Kemali (Adil bir toplum)

◉ İMAM MATURİDİ;

- ◉ İnsan fiilleri, yaratma yönünden Allah'a, kazanma yönünden kişiye ait olup, insan hür iradesiyle bunları seçmekte ve eyleme dönüştürmektedir.
- ◉ Bu durumda Allah'ın fiilleri, insanın seçmesi sonunda yarattığı anlaşılmaktadır.
- ◉ İnsanın ahlaki sorumluluğu da bu seçme hürriyetinden kaynaklanmaktadır.

- Ahlak; Bir şahsın hayatında ve ya toplumda etkin olan davranış düzenidir.
- Ahlak; Yol ve yardım bilgisidir.
- Ahlak; Davranış bilgisidir.
- Ahlak; Toplumda önemli unsurlar; Dil ve Ahlak kurallarıdır.
- Alışkanlıklar sonucu karakterler oluşur.
- Ahlak; insanın karakter haline gelmiş davranışlarıdır.
- Alışkanlıklar hayatı bazen kolaylaştırır, bazende zorlaştırır. İnanmaya engel bile olabilir.

● İnsan yetişme sürecinde sadece nesnelere ve Őeyleri değil, aynı zamanda neyin nasıl yapılacağını da öğrenir.

● Nasıllığın öğrenilmesi yani yol ve yordam bilgisi, kitaplardan öğrenilmez.

● Bizzat görerek ve yaşayarak elde edilir.

● Onun için;

● Ahlak ferdidir.

● Ferde aittir.

● Fertte gerçekleşir.

- Bir suyun ve nehrin kaynağı olduğu gibi fikirlerin ve sosyal hareketlerin de kaynağı vardır.
- Peki ahlakın kaynağı nedir?
- İnsanlar arasındaki davranış düzenini mümkün kılan ilke nedir?
- Hangi ilke insanların hayatlarını belirli bir düzen içinde sürdürmesini mümkün, gerekli hatta zorunlu kılmaktadır?
- Hayatımızdaki balans ayarı nedir?

Ölçü, denge, balans ayarı= KUR'AN-I KERİM

«Ölümü ve hayatı yaratan odur.

Bunlar; hanginiz daha güzel iş yapacak diye sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek içindir.»

(Mülk Suresi 2)

- Ölüm ve hayat = Denge= İmtihan
- Kadın ve erkek = Denge =Aile
- Hidrojen ve oksijen= Denge= Hayat
- Akıl ve kalp= Denge= Mutluluk
- Yerçekimi kuvveti= Denge= Dünya hayatı
- Kainat ve kitap= Denge= Mü'min insan

- Ahlakın kaynağı; Nakil ve Akıldır.

“ (Resulum) Biz seni alemlere **rahmet** olarak gönderdik. „

ENBİYA 107

«Sen büyük bir **ahlak** üzeresin»

KALEM 4

“ Andolsun ki,Resulullah‘ta sizin için Allah‘a ve ahiret gününe kavusmayı umanlar için ve Allah‘ı çok zikredenler için mükemmel bir örnek

(**üsve-i hasene**) vardır. „

AHZAB 21

Hz. AiŖe Annemiz;
“ O'nun ahlakı Kur'an-dır. ,,
derken;
“ Beni Rabbim terbiye etti ve en güzel
Ŗekilde terbiye etti. ,,
buyurması **ahlakın kaynağının**
Allah'u Teala olduğu apaçık ortadadır.

“ Ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderildim ,”

diyen Resulullah ‘ın üstünlüğü kanunlar üstü
olmasından değil,
getirdiği ilkelere titizlikle uymasından
ileri gelir.

En‘am 68 – M‘min 55 – Abese 1
ayetleriyle eleştirilen Resulullah, en ufak bir komplekse
kapılmadan,
açık yüreklilikle halka duyurmuştur.
Bununla birkez daha alemlere
rahmet olduğunu ispatlamıştır...

“ Biz insana doğru yolu gösterdik;
artık o ister minnettar kalsın,
ister nankörlük etsin. „
(İnsan suresi 3)

Buyuran Rabbimiz,
insanın insanca hayatını dostoğru yaşaması sonucu
insanlaşacağını,
diğer varlıklardan üstün olup **hrleşeceğini**
belirtmiştir...

Hürriyet

- Başlangıç mı?

(Kelamcılar ve Felsefeciler)

- Hedef mi?

(Tasavufcular)

Fiil nedir?

(Farkında olarak müdahale etmek ya da etmemek)

GERÇEK HÜRRİYET TAM KULLUKTADIR.

- Her insan aynı özelliklerde mi yaratılmış?
- İnsan kendi kendine zulmedebilir mi?
- Bunun Kuran'dan örnekleri var mı?

● Ve elçi dedi ki:

«Rabbim gerçekten benim kavmim, **bu Kur'an'ı terkedilmiş** (bir kitap) olarak bıraktılar.»
(Furkan Suresi / 30)

● «**Kendi istek ve tutkularını (hevasını) ilah** edineni
gördün mü?
Şimdi ona karşı sen mi vekil olacaksın?»
(Furkan Suresi / 43)

1- HZ.ADEM VE HAVVA'NIN TEVBESİ

«Dediler ki:

"**Rabbimiz, biz nefislerimize zulmettik,**
eğer bizi bağışlamazsan ve esirgemezsen, gerçekten
hüsrana
uğrayanlardan olacağız.»
(Araf Suresi / 23)

2-HZ. YUNUS'UN TEVBESİ

Balık sahibi (Yunus'u da);

hani o, kızmış vaziyette gitmişti ki; bundan dolayı kendisini sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı.

(Balığın karnındaki) Karanlıklar içinde:

"Senden başka ilah yoktur, sen yücesin, gerçekten ben zulmedenlerden oldum"

diye çağrıda bulunmuştu.

(Enbiya Suresi / 87)

3- BELKIS'IN TEVBESİ

«Ona: "Köşke gir" denildi.

Onu görünce derin bir su sandı ve (eteğini çekerek)
ayaklarını açtı.

(Süleyman:) Dedi ki:

"Gerçekte bu, saydam camdan olma düzeltilmiş
bir köşk-zemindir.

Dedi ki:

"**Rabbim, gerçekten ben kendime zulmettim;** (artık)
ben Süleyman'la birlikte alemlerin Rabbi olan Allah'a
teslim oldum. »

(Neml Suresi / 44)

- Hani Rabbin, Adem oğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendi nefislerine karşı şahidler kılmıştı:

"Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"

(demişti de) onlar:

"Evet (Rabbimizsin), şahid olduk" demişlerdi.

(Bu,) Kıyamet günü:

"Biz bundan habersizdik"

dememeniz içindir.

(Araf Suresi / 172)

- Yüce Allah insanın kalbine, yaptıklarının iyi ya da kötü olduğunu ilham eder. Bu duygular insanın kalbine doğar.

- «...Sonra yaptığının **iyi ve ya kötü olduğunu ilham edene** yemin olsun ki...»

(Şems Suresi 8)

- Kötü işe niyetlenen ya da yapan içinde sıkıntı ve vicdan azabı hisseder. İyi bir iş yaptığında da bu yaptığına sevinir.

- «Andolsun kadın onu arzulamıştı,
-eğer Rabbinin (zinayı yasaklayan) kesin kanıt
(burhan)ını görmeseydi-
o da (Yusuf da) onu arzulamıştı.

Böylelikle biz ondan kötülüğü ve fuhşu geri çevirmek
için

(ona delil gönderdik).

Çünkü o, muhlis kullarımızdandı.»

(Yusuf Suresi / 24)

○ Peki bu sıkıntıyı,
vicdanın sesini sadece inananlar
mı duyar?

- Onların kalbleri parçalanmadıkça, kurdukları bina **kalblerinde bir şüphe** olarak sürüp-gidecektir.

Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

(Tevbe Suresi / 110)

- O inkar edenler **müslüman** olmayı nice kereler **dileyecekler.**

(Hicr Suresi / 2)

○ İnsanı diğer varlıklarda ayıran özellik nedir?

- SEVEBİLMEK
- İNANABİLMEK
- GÜVENEBİLMEK

- «İman edenler ve salih amellerde bulunanlar ise, Rahman (olan Allah), onlar için bir **sevgi** kılacaktır.»
(Meryem Suresi / 96)

İman ederseniz, rahmet, sevgi olarak tecelli edecektir.

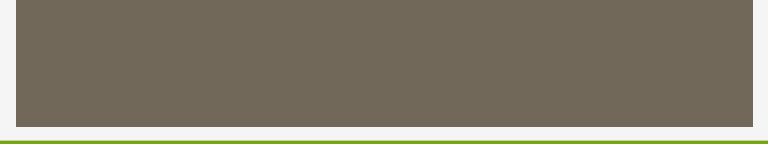
Osmanlı alimlerinden Kınalızade Ali Efendi, Ahlak'ı Alai isimli eserinde ,insani nefsin iki gücü olduğunu belirtir;

- 1- İDRAK GÜCÜ; Aklın idrak gücünü gerçekleştirmesidir.

Sonucu; Hikmet ve Adalettir.

- 2-HAREKET ETTİRİCİ GÜÇ;Bedene motivasyon gücü katar.

Sonucu;İffet ve cesarettir.

TEMEL ERDEMLER	AŞIRISI	AZLIĞI	ZIDDI	BAĞLI OLDUĞU GÜÇLER
HİKMET	Kurnazlık	Ahmaklık		Nazari Güç
ADALET	-----	-----	Zulüm	Ameli Güç
İFFET	Günahkarlık	Şehvet azlığı		Şehvet Gücü
CESARET	Saldırganlık	Korkaklık		Gazap Gücü

- Fitrata uygun olarak yaşamakla erdemler elde edilir.
 - Alışkanlıkta irade yoktur.
- Meleke iradeye bağlıdır ve elde edilir.
- Alışkanlıklar yenilikler karşısında ködür.
 - Alışkanlıklarıyla yaşayan insanlar, yeni şeyler geliştiremeyecekleri gibi, yeni durumda da bocalarlar.

Kalbin mühürlenmesi alışkanlıklardan dolayıdır.

○ Öyleyse sen yüzünü Allah'ı birleyen
(bir hanif) olarak dine,
Allah'ın o fitratına çevir;

ki **insanları bunun üzerine yaratmıştır.**
Allah'ın yaratışı için hiç bir değiştirme
yoktur.

İşte dimdik ayakta duran din (budur).
Ancak insanların çoğu bilmezler.

(Rum Suresi / 30)

- SÖZÜN ÜZÜ:
 - İman; Allah'a güvendir.
 - İnanan güvenilir olmalıdır.
- Böylece iman eyleminden ahlakı ayırmak mümkün değildir.
- Toplumsal yönünü de dikkate aldığımızda inanılan Varlığın yani Cenab-ı Hakk'ın sınırları toplumda hukuk olarak görülür.
 - Bireyde ise ahlak ve erdem olarak tecessüm eder.

- Andolsun, cehennem için cinlerden ve insanlardan çok sayıda kişi yarattık (hazırladık).

Kalbleri vardır bununla
kavrayıp-**ANLAMAZLAR**,
gözleri vardır bununla **GÖRMEZLER**,
kulakları vardır bununla **İŞİTMEZLER**.
Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha
aşağılıktırlar.

İşte bunlar gafil olanlardır.
(Araf Suresi / 179)